

Dokumentation från heldagskonferens för politiker, chefer och medarbetare i kommuner, hälso- och sjukvård, frivilligorganisationer och kriminalvård i Västra Götalands län om

cannabismissbruk

Göteborg, 6 november 2008

Claudia Fahlke

Lennart Rådenmark

”Det här är tänkt att leda till mer verkstad”

Behovet av mer kunskap om cannabis är stort i Västra Götaland. Över 700 personer bänkad sig i biografen Draken den 6 november – och nästan 400 till hade gärna velat komma, meddelade Lennart Rådenmark, länsamordnare vid Länsstyrelsen som arrangerade konferensen i samarbete med Claudia Fahlke, professor vid Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet.

– Det här är inte bara tänkt att vara en intressant och spännande dag då vi ska sitta och ta emot kunskap. Den ska även ge upphov till ”verkstad”, att det händer något i arbetet med ungdomarna, fortsatte Lennart Rådenmark.

Publiken var brett representerad och kom från bland annat socialtjänst, skola, sjukvård, kriminalvård och frivilligorganisationer.

Cannabis vanligast bland unga vuxna

Cannabis är den narkotika som har flest användare i hela världen.

Den är vanligast bland unga vuxna. Mellan 15 och 20 procent av Göteborgs gymnasieelever i årskurs 2 har någon gång rökt hasch eller marijuana.

Det visar Göteborgs Stads drogvanundersökning från 2007. Peter Molin började dock med det internationella perspektivet.

FN har räknat ut att det finns 160 miljoner människor i världen som använder cannabis. Det är en extremt stor marknad som också gör hanteringen till den största illegala drogmarknaden. Flest användare, i förhållande till befolkningens storlek, finns i Oceanien (Australien, Nya Zeeland, östra Nya Guinea samt öar och ögrupper i Stilla havet). Här uppger nästan 16 procent av befolkningen mellan 15 och 64 år att de använt cannabis det senaste året. I Nordamerika är andelen nästan 11 procent och i Väst- och Centraleuropa 7,4 procent.

– Utslaget på hela jordens befolkning har nästan 4 procent använt cannabis det senaste året, konstaterade Peter Molin.

Men det är bland 15–24-åringar som cannabisanvändningen är mest utbredd. Sverige ligger lågt i förhållande till många andra länder. Ungefär 6 procent av Sveriges unga vuxna har prövat cannabis, vilket kan jämföras med över 20 procent i Danmark och 13 i Norge.

Statistiken visar också att i stort sett alla som använder någon annan drog, också har prövat hasch.

I Sverige har CAN gjort drogvanundersökningar bland ungdomar sedan 1971. De visar att det inte var bättre förr... I början av 1970-talet hade uppåt 15

procent av eleverna i årskurs 9 provat narkotika. I dag är den siffran nere på 5–6 procent för hela Sverige. En blick på storstäderna visar dock att narkotika är ett storstadsproblem, påpekade Peter Molin.

– Alla tre storstäderna ligger över riksgenomsnittet och i Stockholm har användningen dessutom ökat det senaste året.

Såväl riks- som Göteborgssiffror visar att cannabis är den vanligaste drogen bland ungdomar. Av de gymnasieelever som uppger att de någon gång använt narkotika har 93 procent av pojkarna och 84 procent av flickorna använt cannabis. Det är långt över något av de andra preparaten.

Enligt drogvanundersökningen finns det också en tydlig koppling mellan andra riskbeteenden, som skolk och intensiv konsumtion av alkohol, och haschrökning.

Ninve Düzgün, konsulent vid Länsnykterhetsförbundet i Västra Götaland

På vilket sätt kan du och din verksamhet medverka till att det blir "mer verkstad" när det gäller insatser mot cannabismissbruk?

– Konferensen presenterade verkligen ett smörgåsbord av kunskap om cannabismissbruk. Vi planerar nu vårens

verksamhet och kände att vi vill gräva lite djupare om kopplingen mellan psykisk ohälsa och missbruk. Därför kommer vi att arrangera heldagar på det temat eftersom vi vill lära oss mer. Det var ju tydligt att det inte hjälper att bara försöka komma åt missbruket om man inte samtidigt gör något åt den psykiska ohälsan.

Ungdomar har kunskapen – men

Motsägelsefulla bilder och budskap om droger gör att ungdomar skaffar sig olika strategier för att förhålla sig till droganvändning. Att skaffa sig kunskap är en strategi – men hur man tar till sig informationen varierar.

Genom djupintervjuer med 20 unga kvinnor och män mellan 18 och 26 år har Anette Skårner och Ylva Donning fått en bild av hur unga människor ”navigerar i det svenska droglandskapet”. Intervjupersonerna hade olika erfarenheter och livssituationer, några använde droger, andra hade aldrig provat.

Hela studien **Unga och droger, om exponering och navigering i det svenska droglandskapet**, finns att ladda ner som pdf-fil från www.kunskapskallarn.goteborg.se

tolkningen varierar

Alla säger att de vet massor om droger, de tar reda på det av kompisar och är ute på nätet. Vad som betraktas som trovärdigt skiljer sig från person till person. En av intervjupersonerna, ”Maja”, säger: *Jag är livrädd för att testa droger. Man kan bli fast och det kan hända otäcka saker med hjärnan första gången man provar, har jag läst i alla fall. Då vill jag inte utsätta mej för det.*

– På Maja är det tydligt att det funkar att informera om droger, konstaterade Anette Skårner, och jämförde med ”Viktor”: *... bland annat har jag sett en rapport från WHO att hasch är mindre farligt än alkohol (...)* Du blir mer aggressiv av sprit och du gör mer grejer som du aldrig skulle ha gjort i vanliga fall.

– Viktor tror inte på samhällets information. Han är kritisk till det han hör och drar sina egna slutsatser, skaffar sig ”drug wisdom”.

Drogens kraft ställd mot individens motståndskraft är en annan strategi, som handlar om vilken mening man vill tilldela drogerna. De kan vara både positiva och negativa – den lustfyllda upplevelsen eller beroendet, belöningen på fredagskvällen eller en flykt från något annat, en känsla av skapande och kreativitet eller misslyckande.

Situationens och relationens makt visar att platsen spelar en stor roll. Droger används i sammanhang som kopplas till fest. Genom att lyfta fram situationen kopplas inte droganvändandet till missbruk. ”Julia”, som bara röker hasch på Roskildefestivalen, beskriver det så här: *Jag röker inte här hemma. Men det är annorlunda på festivaler. Det är känslan av frihet... Man blir lite annorlunda än vad man egentligen är, inte bara den vanliga tråkiga Julia.*

För ”Erik” blev upplevelsen då missbrukar- och brukarvärlden möttes obehaglig: *Vi satt hemma hos en kompis och tog amfetamin. Det var häftigt, som i en*

amerikansk film, ganska coolt så där. Men helt plötsligt var det en annan... Han som brukar fixa droger åt oss tog en spruta i badrummet och började blöda en massa i WC-skålen. Då var det inte kul längre. Då har det gått över en gräns. Då är det inte romantiskt och spännande längre, bara skitigt ochäckligt.

De intervjuade är mycket medvetna om att det är kriminellt att hålla på med droger. Det kan verka avskräckande på en del, men vara lockande på andra. ”William” antar att hans helgfylla på alkohol inte är sundare än att röka hasch: *Jag går ut och får mej en redig fylla en gång i veckan med mina kompisar. Det är inte nyttigt det heller, men det är socialt accepterat, så det är det vi gör.*

”Erik”, däremot, lockas av det förbjudna: *Jag tyckte aldrig att det var så jävla roligt egentligen. Men det var jävligt spännande. Man kände att det var jävligt förbjudet. Jag har alltid varit lite av en rebell.*

Med högre ålder omprövas strategierna. Man mognar och när det är dags att skaffa familj passar inte drogerna in. Det är alla överens om. Många slutar använda droger, andra fortsätter. Vilka mekanismer är det som slår till då? Det är ett område att forska på, menade Anette Skårner och Ylva Donning.

De konstaterade också att det är tydligt att narkotikafrågan engagerar och provocerar unga människor. I det drogpreventiva arbetet är det därför viktigt att utgå från ungdomarnas perspektiv. Att föra en dialog och inte underskatta deras kunskap. De vill ha en nyanserad och trovärdig information.

– Och vi måste på ett nyanserat och trovärdigt sätt möta hur cannabis ställs mot alkohol – och tackla en del ungdomars upplevelse av inkonsekvens och dubbelmoral från samhällets sida när cannabis och alkohol jämförs, avslutade Ylva Donning och Anette Skårner.

Staffan Schött, projektledare, implementeringen av Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård, Göteborg

På vilket sätt kan du och din verksamhet medverka till att det blir ”mer verkstad” när det gäller insatser mot cannabismissbruk?

– I riktlinjerna, som det finns beslut om att vi ska följa i Västra Götaland, ingår cannabis som del av ett kapitel.

Där finns klarlagt vilka behandlingsmetoder som är verkningfulla och vilka skador och sjukdomar som kan följa på ett cannabismissbruk. I samverkan mellan socialtjänst, sjukvård, kriminalvård och andra myndigheter ska vi arbeta utifrån riktlinjerna för att evidensbaserade metoder används för att förhindra och få ner cannabismissbruket.

Bo Söderpalm

docent, Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet

Eva Edin

överläkare, Narkotikapolikliniken, Beroendekliniken, Sahlgrenska universitetssjukhuset

Thomas Lundqvist

leg. psykolog och docent i psykologi, Rådgivningsbyrån i narkotikafrågor, Universitetssjukhuset, Lund

Konstgjord belöning gör hjärnan dum

Människor använder droger för att må bra. Cannabis ökar frisättningen av signalsubstansen dopamin som bland annat reglerar glädje och entusiasm. Men den som använder droger reglerar också ner hjärnans belöningssystem och "tröttar ut" det.

Cannabis sativa är en gammal växt som använts i många kulturer under årtusenden. Redan år 200 hade kineserna upptäckt möjligheterna att använda den för medicinska ändamål. Den har använts mot smärta, malaria, reumatism, ångest och mycket annat. Självmedicinering förekommer än i dag.

– De orsaker som människor brukar uppge till att de använder cannabis är främst ångest, depression och tillfällig smärta, sa Eva Edin.

Thomas Lundqvist

I dag finns två läkemedel som innehåller THC, som är den aktiva substansen i cannabis. Ett mot smärta och ett mot depression – inget av dem är godkänt i Sverige.

På 1950-talet hittade forskarna den aktiva substansen THC och 25 år senare upptäcktes de receptorer i hjärnan som THC reagerar med. Ytterligare några år senare hittades den kroppsegna cannabinoiden anandami. Forskarna vet en hel del om vad som händer på cellnivå, men det finns fortfarande mycket att lära, konstaterade Thomas Lundqvist.

I djurförsök kan råttor lära sig att själva administrera sin drog.

– De gör det med droger, inte med penicillin eller andra mediciner, påpekade Bo Söderpalm.

Råttorna söker belöningen som drogen ger. Efter ett tag tar drogen över alla andra behov och djuret knarkar ihjäl sig. Djurförsök visar tydligt att cannabis frisätter dopamin i belöningssystemet.

– Vi har en hög receptortäthet i många olika delar av hjärnan. Det gör att symtomen på cannabismissbruk kan se olika ut på olika människor, sa Thomas Lundqvist.

Den cannabinoid, anandamid, som kroppen själv producerar till belöningssystemet verkar bara några korta sekunder. Men

om man tar externt cannabis binder det receptorerna under mycket längre tid. Och efter ett tag slutar kroppen att producera eget cannabinoid.

– Cannabis påverkar den kognitiva förmågan, till exempel att välja en gynnsam strategi för sitt liv och att dra slutsatser inför framtiden, påpekade Bo Söderpalm.

Andra funktioner som påverkas är till exempel motorik, minnet, sömn och subjektiv perception, som bland annat handlar om att uppfatta skämt.

– Och regleras den funktionen ner blir livet ganska fattigt, konstaterade Thomas Lundqvist.

När dessa viktiga funktioner inte fungerar som de ska, reagerar hjärnan med att inte bry sig så mycket om vad som händer i omvärlden. Den abstrakta förmågan att förhålla sig till sin omgivning blir sämre och man klarar inte av att hantera relationer. Haschrökaren blir loj och ointresserad.

En studie i Nya Zeeland visar att risken att råka ut för en allvarlig trafikolycka är 10 procent högre bland cannabisanvändare – även om de inte har rökt vid olyckstillfället. Australiska piloter testades i flygsimulator och de som hade tagit cannabis gjorde avsevärt fler fel än piloterna i placebogruppen.

– En omdiskuterad studie visar på en

Eva Edin

kraftigt ökad risk för psykos hos cannabisanvändare. Hela 40 procent högre och det är mycket allvarligt, sa Eva Edin.

Riktigt hur cannabis påverkar den unga hjärnan är inte helt klarlagt, men studier visar att en tidig debut bland annat försämrar uppmärksamhetsprocesserna och korttidsminnet.

– Tonårshjärnan är inne i en mönadsutveckling som ska göra oss redo att möta samhällets krav. Den som röker hasch tidigt klarar inte av den utvecklingen, sa Thomas Lundqvist.

Bo Söderpalm

Psykiatrisk störning vanligt bland haschande ungdomar

Mer än hälften av alla ungdomar som använder droger har också minst en psykiatrisk störning som kan diagnostiseras.

– Glöm aldrig det när ni möter ungdomarna!

Samsjuklighet är alltså vanligt, enligt de studier som Anders Tengström hänvisade till. Studier visar också att det oftast är de psykiska problemen som dyker upp först.

– Det finns barn som är deprimerade i 8–9-årsåldern och börjar dricka när de är 12–13 år, sa Anders Tengström.

Uppförandestörningar har också visat sig öka risken för att senare utveckla ett missbruk eller beroende.

”Ung och oberoende” är en studie som har gjorts på Maria Ungdom i Stockholm. I studien deltog 180 ungdomar och deras föräldrar (270). Förutom att kartlägga drogberoende och eventuellt missbruk kartlades också psykisk ohälsa.

Av de 180 ungdomarna hade 40 procent en pågående missbruks- eller beroendediagnos. Andelen med endast psykiatrisk diagnos uppgick till 67 procent. Sett till ungdomarnas hela livstid var andelarna ännu högre.

– Att så många har både missbruk och psykiatrisk sjukdom är förstas en komplikation, när vi helst arbetar med ett problem i taget, konstaterade Anders Tengström.

Även föräldrarna hade i hög grad både psykiatriska problem och beroende eller missbruk.

Depression var den vanligaste psykiatriska diagnosen hos flickorna, medan uppförandestörning var vanligast bland pojkarna. Flickorna hade också oftare fobier. I de allra

flesta fall kom depressionen före alkohol- eller drogdebuten.

– Slutsatsen är att vi måste ta i de psykiatriska problemen, annars kommer vi inte åt missbruket.

Alla ungdomarna följdes upp vid två tillfällen. Vid uppföljningarna konstaterades att flickorna minskat något på sin cannabisanvändning, medan den i stort sett var oförändrad bland pojkarna. Alkoholkonsumtionen var också stabil under året – det är svårt att få ungdomarna att sluta dricka, konstaterade Anders Tengström, och refererade en amerikansk undersökning. Den visar att den som använder alkohol och cannabis samtidigt, kraftigt ökar risken att hamna i svårigheter som slagsmål och kriminalitet.

– Därför måste vi också fokusera på alkoholen.

FoU-rapporterna **Upptäckten av det kvinnliga perspektivet** (3:2002) samt **Att bemästra missbruk hos ungdomar** (2:2006) finns att beställa eller ladda ner från www.grkom.se/fouivast

Sätt fokus på kom samspel mellan fö

Genom att fokusera på könsskillnader och bemöta föräldrarna på ett nytt sätt har Mini Maria Centrum i Göteborg kunnat utveckla sin metod i arbetet med ungdomar som missbrukar cannabis.

Mini Maria Centrum har funnits sedan 1995. Här arbetar ett tvärprofessionellt team med ungdomar upp till 21 år. Omkring 150 ungdomar kommer till mottagningen varje år, vara hälften pojkar och hälften flickor.

I början av 2000-talet gjorde Annika Hallén Hemb och hennes kollega Pia Olsson en studie av ungdomarna och behandlingsarbetet ur ett könsperspektiv. Den gjordes inom ramen för en FoU-cirkel där de prövade den egna kliniska vardagen i teoretiska sammanhang.

Annika Hallén Hemb och Pia Olsson hittade flera skillnader som ökade medvetenheten om att unga kvinnor och män har olika behov vid missbruksbehandling. De kunde bland annat konstatera att majoriteten av killarna rökte hasch medan de flesta flickor tog alkohol eller amfetamin.

Anja Hakala, bitr. enhetschef, Lisagården, Göteborgs Räddningsmissions boende för hemlösa kvinnor i aktivt missbruk

På vilket sätt kan du och din verksamhet medverka till att det blir "mer verkstad" när det gäller insatser mot cannabismissbruk?

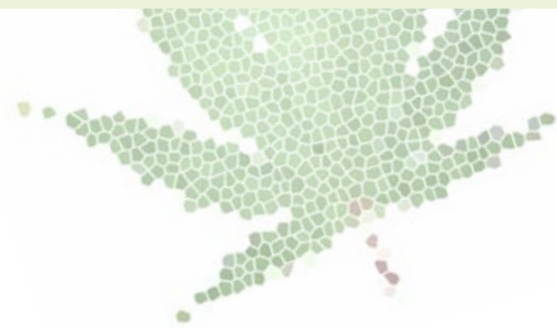
– Efter den här dagen ställer jag lite andra frågor till våra boende och tar haschrökning på större allvar. Vi arbetar ju

inte med behandling eller rehabilitering utanför försöker motivera kvinnorna till förändring och då behövs mycket kunskap. Jag har inte varit medveten om att haschet påverkar både kognitiva funktioner och den empatiska förmågan så mycket. Eller att det är så vanligt med samsjuklighet.

Bengt tror att de som familj behövt gå till en verksamhet som Ungdomsteamet Mini Maria. Han säger att han tror att det är bra att man från båda håll får höra varandras versioner och samtidigt ha någon som lyssnar på det. Hemma kanske var och en sluter sig, man äter middag och småpratar lite och sedan hänger man framför TV:n, dialogen flyter inte, säger han. Han tror kanske att man säger mer på en mottagning, kanske de vuxna öppnar sig mer än barnen. Gustav sa inte så mycket på familjesamtalen, men han tyckte ändå det var bra, säger Bengt. Att Bengt och hans fru gick ensamma i samtal, det var också bra. Han upplevde det som viktigt att få egna tider, det spelade nog ingen roll om det var en kvinna eller en man som var behandlare. Han är övertygad om att det påverkat dem alla i familjen att de kom till Mini Maria.” **Citat ur Att bemästra missbruk hos ungdomar.**

munikation och räldrar och tonåring

– Men de senaste siffrorna visar att det är alkohol som är det största problemet bland flickorna, konstaterade Annika Hallén Hemb.

De studerade också hur flickor blir kvinnor och pojkar blir män. De kom fram till att flickor söker identitet genom likhet i det privata rummet, medan pojkarnas identitet bygger på olikhet i det offentliga rummet.

– Detta fick oss i teamet att diskutera vilken betydelse det har för bemötande och behandling utifrån kön.

Efter några år ville de gå vidare i sin forskning och fokusera på föräldrarnas erfarenhet och familjerelationerna. Det arbetet resulterade i rapporten ”Att bemästra missbruk” som kom 2006. Studien består av två delar – en kvantitativ enkät med 119 ungdomar och kvalitativa forskningsintervjuer med fyra föräldrar med söner som missbrukade och fick behandling på Mini Maria. Det som främst intresserade var kunskap om möjligheter att bemästra ett missbruk, därför valdes föräldrar som hade just sådana erfarenheter ut för intervjuer. Intervjuerna hade till syfte att illustrera ett föräldraperspektiv på ungdomsmissbruk och ge underlag för reflektioner kring föräldraskap och familjeliv kopplat till frigörelseprocess och bemästrande.

– Deras berättelser har haft stor betydelse för

mottagningens metodutveckling, både när det gäller bemötande av och samarbete med föräldrar, sa Annika Hallén Hemb.

De frågeställningar som intervjuerna tog upp var föräldrarnas upplevelse av hur relationerna i familjen påverkades när den tonåring tar droger och hur tilliten mellan förälder och tonåring påverkas. Regler och överenskommelser i familjen pratade man också om. Föräldrarna fick även beskriva hur de bemästrar den svåra livssituation som det innebär att ha en tonåring om använder droger.

Föräldrarna beskrev en ”ond cirkel” av oro, ångest, kontroll och bristande tillit. De ingredienser som behövdes för att bemästra situationen var bland annat att ha minst en nära förtrogen som man kan dela ”detta hemska” med. Denna samhörighet kompletterad med kompetens, att till exempel förmå sig till att ändra strategi, ger möjligheter till att bemästra sitt barns missbruk och det som missbruket ger upphov till.

– För oss gav det en förändrad syn på föräldrarna. Att stödet till dem bör inriktas på att förbättra kommunikationen och samspelet mellan föräldrar och barn, snarare än att fokusera på kontroll och gränssättning, sa Annika Hallén Hemb.

FoU-cirkel om cannabis

En FoU-cirkel är ett bra sätt att forska i vardagen och djupdyka i en fråga eller ett problemområde i jobbet. FoU i Väst vid Göteborgsregionens kommunalförbund startar till våren en FoU-cirkel om cannabismissbruk – kontakta Elisabeth Beijer, elisabeth.beijer@grkom.se, om du vill veta mer.

Cannabis har alltid en kriminell koppling

All hantering av cannabis är olaglig. Punkt.

Det är polisens inställning när de stöter på cannabis i olika sammanhang. För det är narkotikan som kopplar ihop all brottslighet.

Så gott som all cannabis som säljs i Sverige kommer från Marocko. Där produceras åtskilliga tusen ton varje år. Där kostar haschet mellan 1 700 och 3 000 kronor per kilo i grossistledet. Det blir dyrare ju längre norrut i Europa det kommer. I Sverige handlar det om mellan 20 000 och 30 000 kronor per kilo.

– Tjusningen med att jobba med narkotikabrott är att det finns facit i form av en tydlig straffpraxis, sa Mika Jörnелиus, polis i Västra Götaland, som pratade om polisens perspektiv på cannabissmissbruk.

Den som ertappas med att hantera 2,5 kilo hasch har begått ett grovt brott, som ger minst två års fängelse. Motsvarande straff får man för 250 gram amfetamin eller 25 gram heroin.

Arbetet mot cannabis pågår på flera plan inom polisväsendet. Nationellt finns det så kallade Cannabisprojektet där man samarbetar med Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Tullverket, Åklagarmyndigheten och Säkerhetspolisen, och Alcatraz, som är riktat mot de kriminella nätverken. Lokalt är det främst gatulangningsgruppen och ungdomsspan som möter cannabissmissbruk.

Cannabis är en drog som är lätt att känna igen och det är lätt att säkra bevis i form av vågar, pipor och i många fall en lista på kunder.

– På den kundlistan finns ofta personer som har annat på sitt samvete. Vid husrannsakingar kan vi hitta både vapen, rånarutrustning och mycket annat, vilket visar hur narkotika har kopplingar till annan brottslighet, sa Mika Jörnелиus.

Att cannabis är en debutdrog för unga är väl känt. Första gången tas den ofta under alkoholpåverkan, ihop med kompisar och det är sällan planerat.

– Fortsätter missbruket leder det till kriminalitet – stöld, snatterier, misshandel, skadegörelse och så vidare, konstaterade Mika Jörnелиus.

Håkan Fransson, drog förebyggande samordnare, Öckerö kommun

På vilket sätt kan du och din verksamhet medverka till att det blir "mer verkstad" när det gäller insatser mot cannabissmissbruk?

– Jag tror att det bästa sättet att minska cannabisanvändandet på sikt, är att göra som vi gör i Öckerö kommun,

det vill säga utrota ungdomsfylleriet. Fortfarande går vägen till cannabis via tobak och alkohol. När ungdomsfylleriet är utrotat är cannabis ett mindre problem och vi har då också resurser att intervensera. Samtidigt måste vi utveckla våra behandlingsmetoder så att de som fastnat får hjälp som fungerar.

Nätverk för alla HAP-användare

Nätverket för cannabisbehandlare är till för alla som arbetar med eller står i begrepp att börja arbeta med HAP, Haschprogrammet.

I nätverket utbyts erfarenheter och man har även gjort en nationell kartläggning av cannabisbehandling.

Nätverket kom till i början av 2000-talet efter önskemål från flera behandlingsenheter. Man ville ha ett forum för att utbyta erfarenheter och för metod- och kompetensutveckling.

– Vi ordnar två konferenser per år. Vi behöver mycket kunskap – de vi möter är som alla vet väldigt kunniga, betonade Karin Patriksson, som arbetar vid Mini Maria Väster i Göteborg.

Kartläggningen som nätverket gjort bygger på intervjuer med mottagningar i 75 kommuner, där de tre storstadskommunerna ingår. Huvudfrågan var: Erbjuder ni behandling med särskilt fokus på cannabis och dess effekter?

Kartläggningen visar att det är främst i storstäderna som den typen av behandling erbjuds – 90 procent av enheterna erbjuder HAP, KBT och/eller familjeterapi. HAP, som är en form av avgiftning i öppenvård, är den vanligaste behandlingsformen. Motsvarande tal i övriga kommuner var 44 procent.

Mottagningar med både kommun och landsting/region som huvudman finns främst i storstäderna, medan i de mindre kommunerna är det kommunerna själva som står för mottagningarna.

– Några frågor som vi vill ställa utifrån resultatet av kartläggningen är hur de som bor i mindre kommuner ska kunna få tillgång till särskild behandling och hur andelen gemensamma mottagningar ska ökas, sa Karin Patriksson.

HAP – haschprogrammet – är en behandlingsmodell som är hämtad från "Vägen ut ur haschmissbruket" av Thomas Lundqvist och Dan Ericsson, (Studentlitteratur, Lund, 1988). Behandlingen ges i öppenvård och består av ett antal strukturerade samtal under en begränsad tidsperiod. Mer att läsa om HAP finns på www.droginfo.com.

Nätverkets nästa konferens äger rum den 16–17 april i Lund. Kontakta ann-sofie.nordenberg@karlstad.se om du vill veta mer.

Irma Styf, sjuksköterska, Kvinnomottagningen Olskroken, Beroendekliniken SU/Östra

På vilket sätt kan du och din verksamhet medverka till att det blir "mer verkstad" när det gäller insatser mot canabismissbruk?

– Man kan få "mer verkstad" genom utökad screening och fördjupad utredning kring missbruk av cannabis och lyfta dess allvarliga konsekvenser. Det finns tendenser

både från vårdkulturen och samhället generellt att bagatellisera just cannabisanvändande på grund av dåliga kunskaper kring dess verkningar, men också för att man mäter det i förhållande till andra "farliga, livshotande droger". Risken är att detta synsätt leder till att både behandlare och patient "normaliserar" ett allvarligt missbruk av cannabis.

Läsa och lära mer

Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård. Vägledning för socialtjänst och hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen 2007. Art.nr 2007-102-1. www.socialstyrelsen.se

Implementerings- och utbildningsstöd. Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård. Om samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen 2007. Art. nr 2007-101-7. www.socialstyrelsen.se

På Socialstyrelsens forum (<http://forum.socialstyrelsen.se/>) kan man diskutera missbruks- och beroendevården med kolleger från hela landet.

Länsstyrelsen Västra Götalands län, www.o.lst.se, har länkar till flera publikationer som pdf-filer. Några exempel:

- **Riskbruk, missbruk, beroende.** Forskning & vård. En rapport från Göteborgs universitet och Beroendekliniken, Sahlgrenska universitetssjukhuset, 2006–2007.
- **Rum³ – idéer • utveckling • möjligheter.** Inom missbruks- och beroendevården i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län. Rapport 2008:39.
- **Vägar ut ur missbruk och beroende.** Dokumentation från konferens 23 maj 2008, Göteborg. Rapport 2008:59

Kontaktperson: Länsamordnare Lennart Rådenmark, tel 031-60 52 89, lennart.radenmark@lansstyrelsen.se